BLAADJE 13-4

KNNV vereniging voor veldbiologie

Denkt u aan de contributie!!!

2013 JAAR VAN DE PATRIJS

33e jaargang

kwartaalblad KNNV AMSTERDAM

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging
Afdeling Amsterdam

BESTUUR

Voorzitter
Finette van der Heide, Baroniestraat 9
1079 PB Amsterdam, tel. 020-3316485
e-mail:voorzitter@amsterdam.knnv.nl

Secretaris
Lida den Ouden, Vierlingsbeeklaan 64
1187 AV Amstelveen, tel. 020-6412761
e-mail: secretaris@amsterdam.knnv.nl

Penningmeester Ad interm
Paul van Deursen, Wittenburgerkade 74
1018LK Amsterdam, tel 020-6855047,
mobiel 06-23165799
e-mail: penningmeester@amsterdam.
knnv.nl

Natuurbeschermingssecretaris
Jan Timmer, Entrepotdok 32b
1018AD Amsterdam. Tel . 020-6274332
e-mail: jan.timmer@oriolus.nl

WEBMASTER
Geert Timmermans, Pasteurstraat 17
1097 ER Amsterdam, tel.020-6630237
e-mail: webmaster@amsterdam.knnv.nl

LIDMAATSCHAP
Ledenadministratie en Nieuwsbrief
Paul van Deursen, Wittenburgerkade 74
1018LK Amsterdam, tel. 020-6855047,
mobiel 06-23165799
e-mail: ledenadministratie@amsterdam.
knnv.nl
Contributies:
leden: € 32,50; huisgenootleden: €12,50
jeugdleden: € 17,50
(per jaar; inclusief abonnement 'Natura')
Aanmelding nieuwe leden:
door het opsturen van de bon achterin
"BLAADJE" of via de website

Opzegging Lidmaatschap:
vóór 01-11-2013 schriftelijk of per e-mail
bij de ledenadministratie KNNV A'dam
Financiën
ING BANK 350 60 96, t.n.v. KNNV-
Amsterdam
website: www.knnv.nl/amsterdam

REDACTIE BLAADJE
Tobias Woldendorp, Roeterstraat 8-2
1094AA Amsterdam, tel. 020-6278485, mobiel 06-52143646
Rob van Dijk Eerste Lindendwarsstraat 20
1015 LG Amsterdam, tel. 020 6816546
Kopijadres tekst: t_woldendorp@kpnplanet.nl
Kopijadres afbeeldingen: info@dijkenco.nl
Teksten over lezingen, excursies en minicursussen tot nader order inleveren bij Lida de Ouden, uiterlijk 14 dagen voor sluitingstijd van Blaadje.
Sluitingsdatum:
Blaadje 1: 15 januari 2013
Blaadje 2: 15 april 2013
Blaadje 3: 1 juli 2013
Blaadje 4: 15 oktober 2013

Coördinator werkgroepen
Chris van Haagen
e-mail": cglmvh@hotmail.com
tel. 020-6374927 - 06-40498090
Wim Nierop
e-mail: wnierop@chello.nl
tel. 020-6931297 - 06-24743830

Voorraadbeheer Oosterbegraafplaats
Riet Vogel, tel. 020-6947950
Plantenwerkgroep
Peter Wetzels, tel. 020-69 28 352
Paddenstoelenwerkgroep
Christiane Baethcke, tel. 06-13580780
Insectenwerkgroep
Badda Beijne-Nierop tel. 020 69 31 297
Werkgroep Vissen, Amfibieën & reptielen
Geert Timmermans, tel. 020 6630237
Muurplantenwerkgroep
Valentijn ten Hoopen, tel. 06 24764007

UITKNIPPEN ✂✂✂

LEDENKAART
KNNV – AMSTERDAM 2013

Lidmaatschapsnummer::_____
*zie adressticker
Naam:_____

Woonplaats:_____

Inhoud

Uit het bestuur	4
Redactioneel	6
Van de ledenadministratie	7
Van de penningmeester a.i.	8
Met ons dertienen naar Texel	9
Muurplantenwerkgroep KNNV afdeling Amsterdam 2013	14
Verslag busexcursie Gelderse Poort o.l.v. Peter Wetzels, zaterdag 21-09-2013	15
Busexcursie Gelderse Poort, 21-9-2013 Vogelwaarnemingen, Evert Pellenkoft	18
Ter herinnering aan Marianne Kits	19
Geologische fietsexcursie rond Hilversum o.l.v. Arend Wakker, 10-07-'13 met 10 deelnemers.	20
Zeewieren Excursie naar Nationaal Herbarium Leiden, 11 oktober 2013	23
Zwerven door Schoorls duin en hei	25
Landelijke KNNV (selectie)	28
Toevlucht	31
Excursie- en lezingenprogramma KNNV- afdeling Amsterdam 4e kwartaal 2013 en 1e kwartaal 2014	34
Waarneming	38

Kaft: Uilsmahorn te Dongeradelen; in het kader van het jaar van de boerderij
Foto: Ewoud van Arkel

Uit het bestuur

Beste KNNV-leden,
Dit is mijn een na laatste 'Uit het bestuur' en er is nog geen nieuwe voorzitter opgestaan, noch een nieuwe secretaris. Het is een algemeen 21e eeuws probleem dat mensen weinig tijd over hebben om dit soort taken te doen. Maar onze bijna 113 jaar oude vereniging verdient toch een goed draaiend bestuur? Gelukkig zijn er straks drie bestuursleden over, naast Paul van Deursen en Jan Timmer is Arend Wakker tot ons bestuur toegetreden als aspirant bestuurslid, maar het zou toch echt fijn zijn als die steun en/of aansturing krijgen van nog enkele leden van onze vereniging!

We hebben een prachtige zomer achter de rug na een voorjaar dat maar koud bleef. Door die zomer is er veel ingehaald in de natuur, maar weidevogels hebben het dit jaar bijzonder moeilijk gehad. En wie weet is het een patroon dat in de toekomst vaker gaat optreden: door de opwarming van de aarde en het smelten van het poolijs schijnt de straalstroom zich meer naar het zuiden te verplaatsen, waardoor er hier koude lucht vanuit Siberië binnen stroomt. En doordat de Noordzee daardoor langer koud blijft hebben we in de zomer minder regen.
Nu ja, voor hetzelfde geld verkopen we volgend jaar weer een andere theorie, we moeten maar afwachten wat over ons komt. Niet lijdzaam natuurlijk, wij KNNV'ers doen vast allemaal ons best om de menselijke factor die bijdraagt aan de opwarming zo klein mogelijk te maken. Alternatieve energie, openbaar vervoer, weinig vlees eten en dergelijke.

We hadden dit zomerseizoen ook weer veel leuke en boeiende activiteiten, ook al missen we, door ziekte, een aantal excursiegevers die normaal heel actief zijn. We wensen Peter Heytel en Nora van der Meyden een spoedig herstel!
Heel naar nieuws is dat Marianne Kits van Heyningen, heel vaak aanwezig bij de lezingen en excursies en altijd actief en behulpzaam, na een vrij kort ziekbed is overleden. We missen haar zeer.

We hadden een ontzettend leuke bus-excursie naar de Waal. Hanny van Wijgerden heeft er een lezenswaardig verslag van gemaakt. U kunt ook kijken op de website van onze bus, de vereniging Groen-Grijs: zie http://groengrijs.com/author/groengrijs/
Onze buschauffeurs, Eric Junge en Henk Zoet, zijn heel snel en stipt met hun

verslagen. Ze zullen de tocht langs een (te) smal weggetje naar de Duivelsberg waarschijnlijk nooit vergeten.

Graag wijs ik u op de ongetwijfeld indrukwekkende lezing over walvissen, die natuurfotograaf en lid van onze vereniging Martijn de Jonge op 16 november in Huize Lydia houdt. We gaan hier via de lokale pers aandacht aan besteden, in de hoop dat we belangstellenden trekken die de KNNV nog niet kennen. Enige aanwas van ons ledenaantal zou welkom zijn.

Tot slot wil ik u waarschuwen dat mijn mailaccount voorzitter@amsterdam.knnv.nl op dit moment niet werkt. Half augustus deed mijn computer het niet meer. Ik heb er een nieuwe harde schijf in laten zetten en moest daarom de mailaccounts opnieuw installeren. Het ontvangen van KNNV-mail lukte niet. Om duistere redenen ben ik, en met mij het landelijk bureau en de mailserver (Antenna) nu al zes weken bezig om dit weer goed te krijgen. Hopelijk gaat het ooit lukken, in ieder geval bij onze volgende voorzitter! Mijn persoonlijke e-mailadres F.v.d.Heide13@kpnplanet.nl doet het wel, dus als u mij wilt mailen, gebruikt u dan dit adres voorlopig.

Naschrift van de redactie: rond 15 oktober deed genoemde voorzitter-mail het gelukkig weer. We hadden de laatste alinea ook weg kunnen halen, maar nu begrijpt u waarom u deze zomer geen respons van onze doorgaans trouw beantwoordende voorzitter hebt ontvangen.

Namens het bestuur, Finette van der Heide

Redactioneel

Elke keer bij het nadenken over wat er in een redactioneel moet komen te staan is, duikt het dualisme op. Ga ik schrijven over wat er allemaal in dit Blaadje sta of mijmer ik wat weg over zomerse avonturen en aanstaand winters ongemak, aangevuld met wat groen getinte politieke uitlatingen.
Ga ik breeduit verslag doen van mijn genoeglijk verblijf vorig weekend in de Hortus Botanicus van Warschau, waar ik met laptop op schoot mijn Poolse studenten Omgevingspsychologie op een bank in de zon beoordeelde, terwijl Nederland blootstond aan de zondvloed of kondig ik de lezenswaardige verslagen aan van de prachtige nazomerwandelingen in dit nummer van Blaadje, zoals die naar de Gelderse Poort, naar Texel, de Schoorlse duinen of de geologische excursie naar de omgeving van Hilversum?
Beschrijf ik de onbeholpenheid, die me overviel , toen na de Leden voor Ledenavond de sleutel van mijn fietsslot in het pikkedonker afbrak en ik mijn stalen ros verweesd voor dagen op de Nieuwe Ooster moest achterlaten? Of maak ik melding van het maandenlang invalide emailaccount van de voorzitter, waardoor zij gestuurde post van trouwe leden kon lezen noch beantwoorden?
Ik doe er zeker goed aan hier iets schrijven over het afscheid van Marianne Kits van Heijningen, dat veel te vroeg kwam en velen van haar vrienden binnen de KNNV bedroefd achterliet. Beter, dan dat ik ga zitten beppen over dat mijn neus na een kleine ingreep in de steigers zit en ik geen verrekijker op mijn neusrug verdragen kan?
Sta ik soms in dubio te schrijven over mijn aanstaande reis naar winters Moskou of en hoe zenuwachtig ik daar in deze tijden van onmin met De Rus of verhaal ik van de vele excursies, die in deze barre en ongetwijfeld wisselvallige winter door leden worden georganiseerd naar duinen geestgrond, veenweide, of bos en hei?
In deze tijd van individualiteit, die niet zelden als egocentriciteit is verkleed, is er maar één antwoord mogelijk: we gaan voor de gemeenschapszin! Een redactioneel schrijven over ons in plaats van over ik. Als er al een goed voorbeeld is van zo'n mini-participatie-samenleving dan is het wel de KNNV! Samen staan we er alleen voor de komende winter!

Tobias Woldendorp

Van de Ledenadministratie

Sinds het verschijnen van Blaadje 2013-02 heeft onze vereniging er negen nieuwe leden bijgekregen:
E. (Elly) Horst
P. (Patrick) Heijne
S. M. (Sylvia) Kuckulus-Huisman
G. K. W. Marsman
K. (Kirsten) Dorrestijn
M. A. Z. (Marieke) Kehrer
J. G. (Johan) Blokland
G. H. (Gerard) Keestra
D. (Delo) Wolters
Bij deze nogmaals van harte welkom.
Naast dit heugelijke nieuws is er ook reden tot bezorgdheid.
Ook dit jaar moest het lidmaatschap van 16 leden worden beëindig t.g.v. het niet voldoen van de contributie.
Elders in het Blaadje wordt aandacht besteed aan het heengaan van ons trouwe en actieve lid Marianne Kits van Heijningen.
Half oktober bestond de vereniging uit 289 (stam)leden, 31 huisgenootleden, 1 landelijk en 2 plaatselijke ereleden en 1 jeugdlid: in totaal 324 leden. (De totale ledenlijst ligt ter inzage in de bestuurskast op de Nieuwe Ooster).
Dit is hetzelfde aantal als op 1 januari van dit jaar. Een klein aantal leden heeft al echter aangegeven, dat zij per 1 januari 2014 onze vereniging zullen verlaten.
De trend van het dalend ledenaantal zet dus door.
De maatschappelijke ontwikkelingen lijken hier mede van invloed te zijn. Bij het landelijk verenigingsleven “oude stijl” in het algemeen is deze trend te bespeuren. Ook zijn er nu meer verenigingen, die zich concentreren op een deelaspect van de veldbiologie.
Ledenwerving is dit jaar weer opgepakt door aanwezig te zijn op het “Fête de la Nature” op Oostenburg, dat volgend jaar waarschijnlijk een vervolg krijgt en wij verwachten veel van onze openbare lezing voor alle Amsterdammers op zaterdag 16 november ‘Walvissen en dolfijnen in Europa’ door Martijn de Jonge.
Over website en Facebook wordt binnenkort verder nagedacht: een paar leden hebben zich aangemeld om hieraan mee te werken.
Ook deze keer eindig ik met de oproep om waar mogelijk bekendheid te geven aan onze vereniging en mensen enthousiast te maken voor het lidmaatschap van deze 112 jaar oude Koninklijke Grande Dame van de Nederlandse natuurverenigingen.

Paul van Deursen, ledenadministratie.

Van de Penningmeester a.i.

Dit is weer het laatste Blaadje van het financiële jaar 2013.
Volgend jaar zal tijdens de algemene ledenvergadering gedegen verslag worden gedaan, maar nu dus tijd voor een korte terugblik.
De financiële situatie van onze vereniging is in die zin gezond, dat wij niet in het rood staan. Er is nog een kleine reserve. Gezien echter het dalend ledenaantal zullen de inkomsten volgend jaar minder zijn, terwijl de uitgaven stijgen o.a. door de stijging van de afdracht aan het landelijk bureau, die inflatie-geïndiceerd is.

De beide bus excursies dit jaar - door de deelnemers hogelijk gewaardeerd - hebben zichzelf redelijk bekostigd. Ook daarvan zal op de jaarvergadering verslag van worden gedaan.

De kosten voor het maken van het Blaadje zijn gunstig, maar de verzending zal steeds duurder worden. Een aantal leden heeft aangegeven tevreden te zijn met alleen het digitale Blaadje, wat natuurlijk kostenbesparend is. Met papieren Blaadje blijft natuurlijk wel bestaan en heeft ook voordelen in het gebruik.

Wij mogen ons gelukkig prijzen met het gebruik van onze verenigingsruimte voor lezingen, vergaderingen en werkgroepen op De Nieuwe Ooster, ook in financiële zin. We hebben mooie kasten en we kunnen steeds beter omgaan met het alarmsysteem. Soms hoor je nog wat problemen over de bereikbaarheid. De trap naar onze beneden ingang achter het gebouw heeft inmiddels een goede leuning. Daarnaast kan gedacht worden aan verhogen van de bereikbaarheid door afspraken met elkaar te maken over meerijden of eventueel ophalen bij de bushalte. Voorstellen in die richting zijn van harte welkom.

U kunt onze vereniging ook financieel steunen door mee te spelen in de Vriendenloterij
http://www.vriendenloterij.nl/home.htm
Wij ontvangen ieder jaar een bedrag, omdat één lid de KNNV-Amsterdam gekozen heeft als “goed doel”. Maar dat kunnen er natuurlijk meer zijn!

Het lastigste punt voor de penningmeester a.i., die in dit geval ook de ledenadministrateur is, blijft de inning van de contributie. Tweederde van de leden betaalt de contributie spontaan in de periode november/december vóór het nieuwe contributiejaar en de maand januari daaropvolgend door middel van een overschrijvingskaart of door telebankieren. Een enkel lid heeft een automatische afschrijving geregeld.
Daarna wordt het moeizaam en moeten er herinneringen verstuurd worden en

uiteindelijk in augustus – vóór de berekening van de afdracht Landelijke Vereniging - volgen een paar royementen.
En ieder jaar komt de vraag over acceptgiro's en incasso-machtigingen. Ook het antwoord is ieder jaar hetzelfde; de kosten, die dat met zich meebrengt. Mogelijk dat het geldverkeer in de toekomst verder wordt verfijnd, waardoor het voor onze vereniging ook voordelig gaat worden. U wordt daarvan op de hoogte gehouden.

Maar nu toch de klassieke oproep:
DENKT U AAN DE CONTRIBUTIEBETALING VOOR HET JAAR 2014
Alle contributiegegevens staan aan de binnenkant van de omslag van Blaadje onder het kopje LIDMAATSCHAP

Paul van Deursen, penningmeester a.i.

Met ons dertienen naar Texel

Dat aantal heeft ons geen ongeluk gebracht tijdens de excursie naar Texel op zaterdag 6 juli. Of het moet zijn, dat de groep ruw uit elkaar gerukt werd, toen op de terugweg de bus vanaf de boot al vertrok toen nog niet alle excursisten aan boord waren, zodat we uiteindelijk in twee groepen met de trein terugreisden. We bedanken Jan Simons daarom maar langs deze weg. Elk jaar opnieuw laat hij ons enthousiast de Texelse natuur (her)ontdekken.
Verder alleen maar geluk, schitterend weer en, al kunnen we de route langzamerhand dromen, toch elk jaar weer nieuwe ontdekkingen.

Langs de Mokbaai
Vanaf de boot daalden we gelijk af naar de waterkant waar we de eerste verrassing zagen: Zeepostelein, een gedeelte bloeiend en een gedeelte met 'besjes'. Hier ook Spiesmelde en Strandmelde en een grote bloeiende Akkermelkdistel (de duinvariëteit). Vlak bij het water roze bloeiende Zeeraket en Strandkweek.
Romée raapte hier vondsten als een mini zeeëgel, lege hulzen van wulkeneitjes en een Japanse oester op.
Een andere plant die we daar aantroffen was de Obione (zo diepte Lida op). Volgens de andere geleerden een oude naam voor Gewone zoutmelde. Jan en Hein wisten van veel planten vooral de Latijnse namen. Trees was al direct aan de slag met haar vlindernet, waarin ze al gauw de Duinparelmoervlinder en de Gestreepte goudspanner had gevangen en in een doorzichtig buisje deed, zodat we er allemaal even van konden genieten, voor ze weer vrij werden gelaten.
We liepen langs Knikkende distel, Heksenmelk en Biggenkruid en zagen een Kneu op zijn gemak zaadjes uit knoppen eten. Op een distel zat een fraaie Kleine vos en verderop de Sint Jansvlinder.

Een troep zwartogende eenden aan de overkant werd gedetermineerd als Eider-eenden in eclipskleed.
Zandzegge, Hazenpootje, mooi bloeiende Muurpeper, Gewoon struisgras; de waarnemingen volgen elkaar in snel tempo op. Arend plukt Zeesla, langs het pad staat Duizendblad en Wilde peen. Trees vindt haar wenssoort: een Grote parel-moervlinder.
Zandblauwtje, Walstro, Kraailook, bloeiende Zeekool. Achter elkaar vliegen een Bruine kiekendief en een Kluut over. We lopen een beetje door. Langs de voet van de basaltdijk, tegen de hoogwaterlijn, groeit het zeewier Fucus spiralis. Een Lepelaar vliegt over en we horen een Tureluur.
In een klein dal rechts, Rimpelroos en Egelantier.
Een Grasmus zingt in de top van een Vlierstruik en een Veldleeuwerik verblijdt ons met zijn jubel.
Een vrouwtje Blauwe kiekendief vliegt laag over het veld.

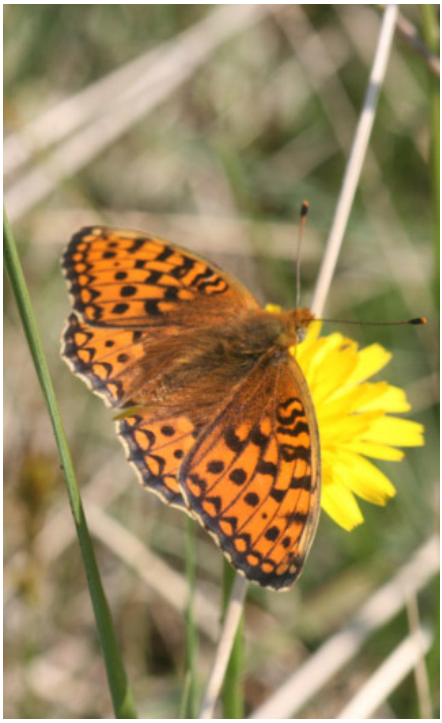

Duinparelmoervlinder; foto Trees Kaizer

Wintergroen ; foto Trees Kaizer

Achter een duin een groepje Reuzenberenklauw. De plaag begint hier ook al, hoewel enkele van die planten zijn doodgespoten.
Bij de boerderijruïne (van boer Rikkert) staat Eikvaren op een noordelijke duinhelling en Kruisdistel en zingt een Groenling.
Langs de brakke sloot treffen we Timoteegras en Heen. Erboven een Buizerd. In het grasveld miegelt het van de Vleeskleurige-, Gevlekte- en Rietorchissen, tussen de Grote ratelaars.
We klimmen het duin over en op de kwelder proeven we Zeekraal, een gezonde groente. Jan geeft uitleg over de 'trukendoos' van zoutplanten om overtollig zout onschadelijk te maken of uit te scheiden enz. Hij laat zien dat bij de wortels van Zeekraal een bruine zone te zien is in de zwarte (door ijzersulfide gekleurde) bodem. Dit komt door zuurstofuitscheiding uit de wortels waardoor tweewaardig ijzer en sulfide gedetoxificeerd worden. Er staat ook Klein schorrenkruid en Kweldergras (herkenbaar aan een miniem melkwit tongetje, laat Lida zien). De Zilte schijnspurriebloemetjes staan alleen open met mooi weer, nu dus.

Zulke kleine plantjes moet je van dichtbij bekijken; foto Hanny van Wijgerden

De Petten
Een toepasselijke naam voor het vogelreservaat, waar we broedende Visdiefjes en Grote sterns zien met hun zwarte petje. Het visdiefje met een rode snavel, de Grote stern met een zwarte.
Ook Kokmeeuwen en (jonge) Bergeenden. In de berm Pijlkruidkers en een veldje Rode ogentroost.

Droge duinen
We gaan weer verder, maar telkens knielen deelnemers aan de excursie verrukt neer, nu eens voor fraai Duizendguldenkruid, dan weer voor Klauwtjesmos of Gaffeltandmos. Er groeit Schapengras, Kleine leeuwentand, Buntgras en we komen bij een dalletje met heerlijk geurende Duinroos. Jan wijst het Elandgeweimos aan, ook wel als Vogelpoepjesmos aangeduid. Weer een variatie van de vele op elkaar lijkende gele bloemen is Muizenoor. In de bocht bij de brakke Moksloot een gevarieerd heideveld: Kraai-, Dop- en Struikhei. Verder Duinriet en een aantal Ruitjesbovisten. We lopen door naar de Geul met de Lepelaars en vooral een grote Aalscholverkolonie.
In het meer jonge Futen, Bergeenden en Kuifeendjes, maar ook Tafeleenden.
Hoogste tijd voor de lunch, zittend in het gras tegenover de baai, met links uitzicht op het witte torentje van Den Hoorn en rechts de veerboot.
Storen we hier een Graspieper? Twee cirkelen hier steeds rond, één lang met een groene rups in de bek.
Als we even plat hebben gelegen moeten we weer zin maken, want er is nog veel meer te zien. Verderop rechtsaf, langs oude en rijk bloeiende vlierstruiken en Hondsroos tussen de plassen van de Horspolders door, langs een enorme Bitterzoet. We staan stil bij Kromhals en Hein laat zien, dat hij zo heet omdat de bloem scheef op de bloembuis staat. Langs de waterkant een heel veld Moerasandijvie en in de berm ook hier veel Kleine ratelaar. Uiteraard zien we hier weer Stijve ogentroost, maar het Rondbladig wintergroen bloeit nog niet. De Dauwbramen wel. Let op de Kleine (gele) klaver, wijst Jan aan. Bij het water bloeit Heelblaadje. Veel Kamperfoelie kleurt en geurt hier.

De Kreeftepolder: floristisch hoogtepunt
We bereiken nu de Kreeftepolder: een jonge natte duinvallei. In het laagste deel zien we in het water Riet, Padderus, Waterbies, Egelboterbloem en hier en daar ook de zeldzame Kruipende waterweegbree. Op hogere en drogere plaatsen bloeit nog de Vleeskleurige orchis die we van dichtbij kunnen bekijken (directoirekleurig en met het bovenste blad tot aan de bloeiaar reikend, legt Hein uit). Langs een vochtig pad treffen we Moeraswalstro aan en veel Waternavel. Als grote verrassing ontdekt Hein een veldje geheel bestaande uit met nog bloeiende Groenknolorchis. Vanuit een onmogelijke positie fotografeert Trees de bloeiaar. Verder

staat hier nog Blauw glidkruid en Kale jonker, en Loes doet ontdekt een plantje dat gedetermineerd wordt als het zeer zeldzame Klein wintergroen, waarvan de rood aangelopen bloemknoppen net open gaan. Eerder hadden we langs dit pad ook bloeiend Rond wintergroen gezien. Talrijk is ook de Moeraswespenorchis waarvan enkele planten al in bloei zijn. Op dit drassige pad springen Rugstreeppadjes opzij weg. Een kleine vlinder vliegt op: de Bruine grijsbandspanner, aldus Trees. Ze wijst ons een geïnfecteerde rups van de Grote beer. Hij vertoont afwijkend gedrag: zit bovenin een plant. Later zien we een goeie, met bruine en zwarte lange haren.
Trees vangt een Watersnuffel.
Bij een groepje orchissen hebben we een hele discussie over die veel op elkaar lijkende bloemen. Even wordt gedacht aan een Harlekijn, maar die naam moet ik onmiddellijk vergeten. De conclusie wordt dat het Rietorchissen zijn. Bijna aan het eind van de vallei wordt nog het Teer guichelheil gevonden.

Strand De Hors met duinvorming
We kunnen nu terug, maar Jan wil de groep toch nog wel even de unieke actieve duinvorming laten zien, via embryonale duinen, waar Biestarwegras op groeit naar Helmduinen.
In pannetjes Mantelmeeuwen. Langs de kant van het pad Bermooievaarsbek en Kruidvlier.
Op nog een laatste zijpaadje zien we Wateraardbei en dan lopen we terug.
We moeten flink doorstappen om de veerboot Dokter Wagemaker van vijf uur te halen.

Frans van der Feen

Muurplantenwerkgroep KNNV afdeling Amsterdam 2013

Hallo KNNV-ers,

Per 1 juli 2013 heeft de Werk- en adviesgroep muurplanten Noord-Holland zich aangesloten bij de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging afdeling Amsterdam.
De Werk- en adviesgroep zal verder door het leven gaan als de 'Muurplanten-werkgroep van de KNNV afdeling Amsterdam'.

Dit naar aanleiding van veranderende wetgeving. De Werkgroep kon daardoor geen aangiftes van verwijdering/beschadiging van groeiplaatsen van beschermde muurplanten meer doen bij de Algemene Inspectie Dienst.
Als de werkgroep deel uitmaakt van de KNNV, die natuurbescherming in zijn statuten heeft staan, kan dit wel.
De Werk- en adviesgroep muurplanten Noord-Holland is een onderzoeksgroep van vrijwilligers, die sinds 1987 bestaat en is opgebouwd uit merendeels KNNV-leden.
De werkgroep inventariseert beschermde, rode lijstsoorten en aandachtsoorten die op waterkerende uren/kademuren/grachtenmuren/sluismuren voorkomen in Amsterdam.
Leidraad hierbij is het soortbeschermingplan muurplanten van het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij uit 1988.

De werkgroep bestaat uit de volgende leden:
coördinator Valentijn ten Hoopen, Ton Denters, Cora Bruin, Lida den Ouden, Trudy Jongen, Claud Biemans, Paul van den Boogaard en Paul van Deursen.

Samen met de Gemeente Amsterdam, de afdeling Groen van de dienst Ruimtelijke Ordening, is het Muurplantenoverleg en het Kennissysteem Muurplanten Amsterdam opgestart.
Sinds 2011 staan alle inventarisatie gegevens van de werkgroep op de website http://maps.amsterdam.nl/muurplanten/ van de Gemeente Amsterdam.
De Muurplantenwerkgroep inventariseert één maal per 2 jaar. In de periode van augustus t/m september worden alle Amsterdamse grachten- en kademuren, zo rond de 100 kilometer, bekeken.
Het Stenen Hoofd wordt jaarlijks gemonitord.

De werkgroep geeft van elke twee jaarlijkse totaal inventarisatie van Amsterdam een rapport uit.
De werkgroep kan altijd enthousiaste nieuwe leden gebruiken voor deze inventarisaties.
Opgeven kan bij:

Valentijn ten Hoopen
coördinator Muurplantenwerkgroep
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV)
afdeling AMSTERDAM

privé: valentijn_r@hotmail.com
werk: v.ten.hoopen@west.amsterdam.nl
tel: 0031624764007

Verslag busexcursie Gelderse Poort o.l.v. Peter Wetzels, zaterdag 21-09-2013

Op pad met 35 deelnemers, waaronder enkele leden van onze afdelingen Het Gooi en Haarlem.
Na koffie met taart start van de excursie aan het Waalstrand bij Gendt. Het weer werkt goed mee, een genot om buiten te zijn. We vinden: late stekelnoot, rode, welriekende, liggende en andere soorten ganzenvoet, papegaaienkruid, vinger- en handjesgras, moeras- en akkerkers, goudbes (Physalis peruviana), die eerst voor determinatieproblemen zorgt, klein vlooienkruid, moerasdroogbloem, druifkruid (een ganzenvoet (zz)), spiesmelde, wilde bertram, kraak- en katwilg, zwarte populier of hybriden, zwarte mosterd (met vlaggetje), smalle aster, moerasandoorn, zomerfijnstraal, veldwarkruid, liggende ganzerik, zeldzame riempjes, bezemkruiskruid, graskers (zz), Oostenrijkse kers, rivier- en diverse andere soorten tandzaad, hanenpoot, wilde reseda, kleine majer (met uitgetand blad), smal vlieszaad en nog een aantal gewonere soorten. Een echte overdaad aan planten.
Hierna vervoert de bus ons naar de Klompenwaard bij het Pannerdens Kanaal met fort Pannerden.
Hier vinden we een ruig terrein met 3 soorten klit: de gewone, de grote en de donzige, en distels zoals de kruisdistel. Verder: watermuur, beklierde nachtschade, nerfamarant (met wit bladrandje), smal vlieszaad, heksenmelk, kattendoorn (met roze bloemen), een mat van handjesgras, gevleugeld helmkruid (zonder bloe.

men). Daarnaast zien we ook licht mosgroene korfmossels. Het Waalstrand is bezaaid met doornappelplanten. Bij de aanlegplaats van het veerbootje zagen we de bijzondere driedelige ambrosia.
Met het voetveer bereiken we de Millingerwaard, ook vol verrassingen: op de aanlegplek al stijve steenraket (zz), bij het Colenbranderbos rivierkruiskruid, bos- en heggenrank. Op het rivierduin volop 2e bloei van zwarte toorts, koningskaars, hop, zwaluwtong, vijfdelig kaasjeskruid, grote hardvrucht, kleine ruit, poelruit, veldhondstong en ossentong (laatste blauw), dichte bermzegge (zz), en vast nog meer, maar we worden een beetje moe. We wandelen langs de Millingertheetuin tot aan Kekerdom, waar de bus ons weer opwacht. Peter zag op het Waalstrand nog gele pijpbloem en geoorde zuring, een typische rivierbegeleider.
Leuk was nog het bewonderen van een bruine kikker met zijn mooie koperkleurige ogen, een zandkuil met zich in de zon opwarmende roodkleurige libel en een paar schallebijters (bronskleurige loopkevers van enkele cm's van de riviergebieden, soort Carabus monilis), een vuurwants (Pyrrhocoris apterus), paardenbijters (libellen) in de lucht en helaas maar weinig vlinders. Wel nog een kleine groene kikker. Voor de vogelaar vielen er diverse soorten vogels in de lucht te bespeuren:

sperwer, boomvalk, lepelaar, smienten; krakeenden op het water, een grote bonte specht in een kale boom. Voor een uitgebreide vogellijst: zie Evert Pellenkoft zijn bijdrage elders in dit Blaadje.
Vol van alle indrukken eindigden we de dag op de Duivelsberg: voor de buschauffeur een ware krachttoer om de bus daar te parkeren; daar nog een drankje en een pannenkoek naar uitgebreide keuze tot ons genomen alvorens voldaan huiswaarts te worden gereden.

Hanny van Wijgerden

Franse veldwesp

Busexcursie Gelderse Poort, 21-9-2013
Vogelwaarnemingen, Evert Pellenkoft

Het was een fijne dag Er was echter nauwelijks vogeltrek en ik heb relatief weinig vogels gezien (Ik had gehoopt op visarend en met veel geluk nog een gierzwaluw die hier op deze dag wel zijn gezien!!)

slechtvalk 1
boomvalk 2
torenvalk 8
buizerd 16
sperwer 1 vr
smelleken man
bruine kiekendief man vrouw
lepelaar
blauwe reiger
grote zilverreiger
tureluur
bonte strandloper
oeverloper
krombekstrandloper
kievit
wulp
zomertaling
wintertaling
slobeend
bergeend
smient
krooneend
kuifeend
krakeend
wilde eend
tafeleend
stormmeeuw
zilvermeeuw
kokmeeuw
visdief
waterhoen
meerkoet

waterral
roodborst
winterkoning
grote bonte specht
groene specht
aalscholver
holenduif
merel
zanglijster
tapuit
boomkruiper
boerenzwaluw
huiszwaluw
witte kwikstaart
graspieper
putter
kneu
tjiftjaf
grauwe vliegenvanger
roodborsttapuit
spreeuw
ringmus
roek
gaai
zwarte kraai
kauw

Ter herinnering aan Marianne Kits

Ik ben niet gekomen om er te komen,
ik ben er maar zo'n beetje heengegaan,
omdat langs de weg zulke hoge bomen
boven zulke kleine bloempjes staan.
Pierre Kemp

Dit citaat stond boven de annonce van het overlijden van Marianne Kits van Heijningen-van 't Wout, van wie wij 6 september jl. afscheid hebben moeten nemen. Voor haar kinderen was dit een van de uitdrukkingen van hun liefde voor het wezen van hun moeder, maar het is zeker ook van toepassing op het karakter van Marianne's deelname aan de KNNV Amsterdam. Toen haar in 1995 gevraagd werd of zij zitting wilde nemen in het bestuur van onze afdeling stemde zij meteen toe. Van die, niet op eigendunk berustende, bereidwilligheid iets voor de vereniging te doen, hebben wij vaak gebruik mogen maken. Zij vond zelf dat zij zoveel van de vereniging ontving, dat zij er ook wel iets voor terug mocht doen. Na een jarenlang lidmaatschap van het IVN was zij, toen haar kinderen groot waren geworden, ook tot de KNNV toegetreden, om haar kennis van de natuur te verdiepen. Zij leidde voor het IVN excursies en kon dan beter beslagen ten ijs komen. Voor ons bestuur ging ze ook meedoen met de Lezingen - en Excursiecommissie, en wilde ze proberen regelmatig een propagandastand in te richten en te bemannen. Dat lukte niet meteen, omdat er bij de rest van de leden minder enthousiasme voor het goede doel was dan bij haar. En in 1999 moest zij helaas wegens ziekte haar werkzaamheden staken.
Na haar herstel ging Marianne weer met inzet en plezier door in de planten-en paddenstoelenwerkgroep en de mossenwerkgroep. Zij was er een trouw lid van en daar bleek ook naast haar liefde voor en studie van de "kleine bloempjes" haar kennis en liefde voor de "hoge bomen", - Marianne had Boskoop gedaan - waar andere leden, die niet zoveel naar boven keken, weer van profiteerden. Ondertussen was een aantal van ons al zeer met haar bevriend geraakt, omdat ze gewoon een fijn mens was, hartelijk, belangstellend, hulpvaardig, meedenkend, verstandig en bescheiden, en … gastvrij! Zij was een gretig deelnemer aan KNNV-reizen, waar ze de vrienden verbaasde door het gemak waarmee ze zich thuis voelde in primitieve omstandigheden en door haar spontane opwellingen om iets anders en leuks te doen. Rustig en zelfstandig, "soeverein" noemde een van haar kinderen haar. Onconventioneel en origineel, waardoor ze met al

die uiteenlopende types van de club een natuurlijke vriendschappelijke omgang had. Voor Floron inventariseerde ze met de andere leden van de planten-en paddenstoelenwerkgroep jarenlang diverse hokken. Zij was er tot het laatst helemaal ook al kreeg ze wat lichamelijke klachten, maar werd deze zomer bij wat de laatste bijeenkomst zou blijken worden ineens duizelig, en dat was helaas een slecht teken. Wij hebben deze bijzondere en lieve vriendin niet lang daarna verloren en hebben daar veel verdriet van. Voor haar kinderen en kleinkinderen, haar zussen en andere familie een groot gemis, maar ook de KNNV had haar nog graag een tijd bij zich willen houden. Aan de twee belangrijke doelen van onze vereniging: Natuurstudie en Natuurbeleving wist zij op een concrete, liefdevolle en harmonische wijze uitdrukking te geven.

Namens het bestuur, Mia Verberne

Geologische fietsexcursie rond Hilversum o.l.v. Arend Wakker, 10-07-'13 met 10 deelnemers.

Hilversum, Laren en diverse andere plaatsen in het Gooi liggen op de rand van zandgronden en veen: droge graasgronden en toegang tot water, zoals ook aan de duinrand. De Groest (winkelstraat) van Hilversum is het laagst liggende deel in het veen. De hooggelegen Brink is de oudste kern. De achtervoegsels –sum en –eem van plaatsnamen betekenen Heem. Hilversum heeft ook een haven: start van uitgegraven kanaal in het zand (met zwaaikom voor kerende boten) voor zandvervoer in de 17e eeuw naar bouwlustig Amsterdam per platbodem via o.a. s 'Gravezand. Dit Kanaal is ongeveer zeven meter breed en 1-1,5 m diep. Voor dezelfde bouw werden ook bossen met Scandinavische dennen aangeplant voor de heipalen. In de bossen op de Gooise zandgronden stonden oorspronkelijk vooral eiken en berken, later ook beuken, die vooral werden aangeplant in lanen, vaak in dubbele rijen. Waar veel zand werd weg gegraven, bouwden rijkaards hun landgoederen, net zoals in de duinstreek.
Voorlaatste IJstijd (Saalien):130-230.000 jaar geleden:
IJstongen stuwen door het ijselijk gewicht stuwwallen van de onderlaag schuin op met geschubd aspect (vgl. het opstrubben van een tafelkleed als je een zwaar voorwerp verschuift). De onderlaag in Nederland bestaat uit deltapuin van de grote rivieren met geërodeerd grind(rond). Deze grindlagen komen dus bij de stuwwallen aan de oppervlakte en worden gewonnen, nog te zien aan grindgaten in de heide. Smeltwater van onder de gletsjer nam door het ijs tot grind vermor-

zeld steen mee en vormde zo ‘sandrs’ met kantige steentjes. (sandr= ijslands voor smeltwaterzand aan het front van een gletscher). Het ijs voerde ook zwerfkeien mee, die er deels doorheen vielen in de loop der tijd en min of meer vermorzeld werden tot zand of klei. Onder het ijs vormde zich zo een laag keileem, dat na terugtrekking van het ijs achterbleef en hier en daar nog aan de oppervlakte ligt, zoals op de top van de Aardjesberg op de Westerheide. Op deze keiharde leem kan geen heide groeien, wel gras en brem.
Tussenijstijd (Eemien): 110.00-130.000 geleden. Ongeveer 90-100.000 jaar geleden kwamen de eerste bewoners hier: jagers, die werktuigen maakten van vuursteen. (Noord-Holland werd pas bewoond va 900-1100; De dikke veenlaag oxideerde weg tot een dun laagje, waarbij veel CO2 vrijkwam.)
Laatste IJstijd (Weichselien) : ong. 10.000 - 110.000 jaar geleden:
Tijdens de laatste ijstijd kwam het ijs niet zover en werd Nederland bedekt door zand uit het toen droge Noordzeegebied door aanhoudend heersende westen-winden: dekzand. Het fijnste deel daarvan is löss en kwam het verst terecht, bv in Limburg en grote delen van Europa. Na terugtrekking van het ijs veerde de ondergrond in Scandinavië weer op (nog steeds!), waardoor hij verderop daalde, zoals in West-Nederland.
Na deze ijstijd ontstond landbouw, met boekweit en rogge als eerste akkergewas, die op armere grond kunnen gedijen. Boekweit wordt ook jammerkoren genoemd, gevoelig voor vorst, kan pas in laat in mei gezaaid worden, want de oogst mislukt na nachtvorst. Het is geen graan, maar behoort tot de duizendknoopfamilie, bevat geen kleefstof als gluten, waardoor er ook geen brood van gebakken kan worden, maar wel pap van gemaakt, en soms ook pannenkoeken (zouden bijzonder lekker zijn). We zagen even later ook nog de plant (en de bleekgele hennepnetel).
Op weg naar Hilverbeek zagen we aan de waterkant een eik met een bijzonder brede wortel (1-2 m?). Op het Landgoed zelf huizenhoge Tulpenbomen (Liriodendron tulipifera, lid van de Magnoliafamilie) met groene, rechtopstaande kegelvormige vruchten ,die ik eerst voor knoppen aanzag. Bij doorsnijding gaven ze een speciale geur af en zagen we niet vergroeide vruchtbeginsels rond een centrale bloemas. (Dek-en kroonbladeren en stuifmeelbladeren waren al afgevallen). Opmerkelijk was ook dat 1 van 2 beuken, die wel 1-2 meter uit elkaar staan, een aantal meters hoger afbuigt, waarna zijn stam vergroeit met die van de andere. Even later liggen een eik en een beuk omver met ineengestrengelde wortels, waarin zich ook nog een nestje van de winterkoning bevindt. Hierna een koffie-pauze, al dan niet met heerlijke taart in de theetuin van de biologische landgoed-winkel met bloemenvelden en kassen aan de andere kant van de Leeuwenlaan. Arend laat ons windkanters zien: door de wind afgesleten 3-kantige stenen. We

fietsen weer door en passeren o.a. goten langs de weg, waardoor padden worden tegengehouden en onder bruggen door worden geleid. Bij een water met vlonderpad zien we velden vol heldergroene Moeraswolfsklauw, met recht omhoog stekende sporentakjes en ook heel veel Zonnedauw, zowel kleine met lepelvormig blad als grote met ronde bladeren. Ook veel Stijve ogentroost, Wolfspoot, en in de nabijheid grote, bloeiende doornappelplanten. Bruin zandoogje. Na passeren van een fraai ecoduct fietsen we de Westerheide over. Hier zien we een over lange afstand recht doorlopende bandijk tussen 2 greppels, aangelegd in de 14e eeuw en bedoeld om de schapen van Hilversum en Laren te scheiden. Men is bezig dit erfgoed over een lang traject weer zichtbaar te maken. We treffen nog grafheuvels aan uit de zogenaamde Standvoetbekercultuur, waaromheen ooit een greppel/gracht lag. We fietsen nog even door naar een fraai uitzicht over de Zuiderheide en keren dan weerom naar station Hilversum of nog even naar La Place aan de Larense weg. Het was een boeiende dag met wisselend fraai, droog weer en een soms koude wind als de hemel weer eens bewolkte.

Hanny Wijgerden

Tresoar Leeuwarden

Zeewieren Excursie naar Nationaal Herbarium Leiden, 11 oktober 2013

Met de lezing 'Algen in Zuid-west Nederland, toenemende diversiteit of floravervalsing?' vertelde Dr. Herre Stegenga op 5 oktober 2013 ons over het voorkomen van zeewieren in de Oosterschelde. Door de Deltawerken zijn de omstandigheden voor zeewieren gewijzigd en vooral in de Oosterschelde verbeterd. Sindsdien komen al ongeveer 50 soorten voor. Hiervan bestaat een groot deel uit exoten, vooral afkomstig uit Japan, China en Korea.
Met fraaie lichtbeelden toonde hij hiervan vele voorbeelden en gaf hij informatie over de gevolgen voor de zeewierengemeenschappen en -flora hier. Tevens vertelde hij over de systematische verwantschappen en indelingen.
Excursie naar Nationaal Herbarium Leiden, 11 oktober 2013
Deze excursie was eigenlijk een verdere praktische kennismaking met de zeewieren, als vervolg op de lezing door Dr. Herre Stegenga op zat. 5 oktober. Zo ging een kleine groep van acht KNNV-ers op deze zeer regenrijke vrijdag, vanaf het station gegidst door Dr. Willem Prudhomme van Reine, naar het Nationaal Herbarium afd. Leiden (vroeger Rijksherbarium geheten), gevestigd in het moderne Van Steenisgebouw, Einsteinlaan 2. Daar werden we hartelijk ontvangen door Willem en Herre.

1. Als eerste programmaonderdeel werden we door de vaste tentoonstelling 'Plantenrijk' geleid, waar we van alle plantengroepen voorbeelden zagen van gedroogd materiaal, foto's e.d. Ook waren er fylogenetische schema's te zien van de verwantschappen en evolutielijnen zoals men die tegenwoordig ziet.

2. Hierna gingen we naar de herbariumcollectie die gevestigd is in meerdere zalen van de kelderverdieping. Er liggen daar in vele metalen kasten maar liefst c 5 miljoen gedroogde planten (algen, mossen, schimmels, zaadplanten) in kartonnen dozen, per groep alfabetisch gerangschikt. Al dit materiaal, behalve de algen, krijgt eenmaal per jaar een droog-diepvries behandeling om het vrij te kunnen houden van o.a. vretende kevertjes. In een andere zaal zagen (en roken) we de vloeistofcollectie van vele en allerhande potjes en potten met in alcohol gefixeerd materiaal van voornamelijk algen, schimmels/paddenstoelen, korstmossen en mossen.

3. Vervolgens gingen we naar een zaaltje op de eerste verdieping waar Herre een tentoonstelling had ingericht van herbariumvellen met verschillende

grotere en kleinere groene, bruine en rode Nederlandse zeewieren. We waren onder de indruk van de schoonheid van bijvoorbeeld een fijn vertakt draadvormig roodwiertje. Intussen vertelde Herre van alles over verzamelen, drogen en zijn recente bevindingen over de zeewierenflora van ZW. Nederland die nog steeds in een toestand van verandering is, m.n. door nog altijd gaande import van exoten die vaak afkomstig zijn van de kusten van Korea, Japan en China. De milieuomstandigheden van die gebieden zijn namelijk vergelijkbaar met die in de afgedamde Oosterschelde (constant hoog zoutgehalte, helder water, en hoge zomer- en lage wintertemperaturen). Deze import, vaak met scheepstransport uit Oost Azië, kan nog toenemen met verdere verhoging van de zomertemperatuur. Een van de getoonde importalgen was het macro-bruinwier (tot 2 m lang) Undaria pinnatifida oftewel 'Wakame' , die in O.Azië gekweekt wordt voor consumptie.
Naast deze expositie had Willem een verzameling gemaakt van allerlei materiaal en publicaties (o.a. een boek van Willem) van/over algen die door de mens te gebruiken zijn als eiwit- en mineraalrijke voedingsbron of voor allerlei toepassingen in de voedsel- en farmaceutische industrie zoals gelstoffen als alginaten uit bruinwieren, en carrageen en agar uit roodwieren. Intussen konden we proeven van een toastje met een groen slaatje van de Wakame alg!

4. Als laatste programmapunt gingen we in de bibliotheek naar een zaaltje met kostbare oude boeken, vaak van een paar honderd jaren oud: het 'Heilige der Heiligen'. Willem showde ons hier een selectie van vaak foliant-grote algenboeken met prachtige afbeeldingen (vaak gekleurde steendruk) van grote zeewieren, zoals het boek van Postels en Ruprecht met platen van o.a. grote kelp-bruinwieren van de kusten van Alaska. Wat een geduld en kunstzinnige motivatie en liefde voor het vak hadden die auteurs toentertijd!

Om c.a. half vijf bedankte Hein Koningen (excursiecoördinator) Willem en Herre voor deze prachtige en goed verzorgde middag.
Deze excursie was tevens de laatste in het Leids herbarium omdat de hele collectie binnenkort overgaat naar het Naturalisgebouw.

Jan Simons

Zwerven door Schoorls duin en hei

Met bus 151 reden we van Alkmaar naar de Idenslaan in Schoorl. We zagen de molenwieken in Koedijk op de rouwstand staan ter gelegenheid van het overlijden en de begrafenis die dag, 16 augustus, van prins Friso.
Uitgestapt in het liefelijke dorp wandelden we langs de Bobelebeek, een stroompje kwelwater regelrecht uit de hoger gelegen duinen, langs de Bobeleweg.
Ria Simon die dit gebied als haar broekzak kent omdat ze in het verleden vaak op een huis heeft gepast in Schoorl wees ons het imposante Landhuis Oorsprong, van de voormalige toneelfamilie Royaards, aan.
Waar vroeger kamp Schoorl was is nu het centrum dat we als inleiding op de excursie bezochten.
Een gedenksteen herinnert nog aan de deportatie van Joden vanuit het kamp.
De oude naam Zandspoor, die nog verwees naar het treintje dat vanuit het duingebied zand vervoerde naar de boot die het voor woningbouw naar Amsterdam bracht, is jammer genoeg niet ontkomen aan de vernieuwingsdrift: buitencentrum Schoorlse Duinen.

Dennenorchis!
In dit waddenachtige en daardoor kalkarme gebied bevinden zich de hoogste duinen van Nederland (55 meter!). We begonnen dan ook onmiddellijk te klimmen en we stonden stil bij een door inktvlekkenzwam aangetaste Esdoorn. We zagen er meer, ook één met aan de onderkant van het blad vlindereitjes en ingepakte eitjes van de Schildluis. Een weggesmeten klokhuis had langs het pad een wilde appelboom doen opschieten.
Hanneke ontdekte de zeldzame Dennenorchis, een wit bloemetje met hele fijne haartjes. Er stond een hoog opgeschoten bosje Helmkruid langs ons pad naast Bijvoet. Die laatste plant gebruikten soldaten wel in hun schoenen als ze tijdens lange marsen pijnlijke voeten opliepen.

We troffen een enkele Zwarte toorts en Ria wees een ‘bijenkorfje’ aan (Brunel) bij Zuring en een Klis. Na de reis waren we wel toe aan koffie. Die gebruikten we in De Berenkuil. Sommige deelnemers bezweken voor de verleiding van Appeltaart met slagroom.

Kraaiheide met bessen
We liepen de Julianalaan in, waar de eetbare Pastinaak bloeit, naast Kleine klaver. In het begin leek de hei nog wat mager te bloeien, maar verderop was het

Driedistel; foto Frans van Veen

Dennenorchis; foto Frans van Veen

toch aardig paars, zodat geen vervolgexcursie nodig is, al is dit fraaie gebied zeker een (herhaald) bezoek waard.
Tonnie doet dat ook vaker en wist hier ook uitstekend de weg.
Er is een vereniging van vrijwilligers die hier de hei bijhoudt en weg haalt wat er niet hoort!
Het gezelschap verbaasde zich over de enorme Zeedennenappels, waar de mooie gestreepte zaden uit kwamen. Gele bloempjes werden na enige studie (is het Tormentil?) gedetermineerd als Viltganzerik.
Verderop wuifde Duinriet ons toe en er bleken fraaie zwarte bessen aan de Kraaiheide te zitten.
Grove dennen staan hier en Albert nodigde ons uit om even onder de overhangende takken te komen staan om de boom te ervaren. Hazenpootjes langs het pad en verderop toonde Ria ons een flink veldje Rondbladig wintergroen.

Onweer?
Op en rond een bankje (het hele gezelschap paste er niet op) lunchten we, getergd door kriebelende onweersbeestjes, zodat we niet lang bleven natafelen. Gelukkig bracht het geen onweer. Het was echter prachtig weer, precies de juiste temperatuur.

Op een Speerdistel een Bruin zandoogje. Verder fladderden er een aantal Citroenvlinders. Waar op de hoek een veldje Zeeraket staat kozen we democratisch voor de lange route over de Mariaweg. Langs ons pad door het veelkleurige heuvelachtige heidegebied konden we voortdurend blauwe bramen plukken. We troffen er een Wespenorchis en een Gaspeldoorn.
Dit is het gebied dat enkele jaren geleden afbrandde. Nog zie je zwarte boompjes en andere brandschade, al is het herstel ingetreden.
Hier werden we verrast door Heideblauwtjes.

Driedistel
Rechtsaf de Dr. van Steijnweg in, waar Tonnie ineens het veld inschoot om ons op de Driedistel te wijzen. Hier ook de rode bessen van de Duinkamperfoelie.
De wandeling slaat af langs een kort blijvend Eikenbosje richting Schoorl aan zee, langs Zeepkruid en veel rozenbottels aan de Japanse rimpelroos. Ertussen een blauwe Zeedistel.
We werpen een blik op de ruwe zee, maar ondanks Tonnies wens om een stuk over het strand te lopen kiest het gezelschap voor de binnenweg met Wilde peen en Boerenwormkruid.
Peter deelt als troost een zuurtje uit.

De excursisten ervarenb een grove den; foto Frans van Veen

Kraamkamer van St. Jans
Voordeel van deze weg is dat we in het gras poppen ontdekken van de St. Jansvlinder. Er zijn er ook al enkele net uit.
Eerder al stonden we even stil bij de St. Janskruidplanten, die op hun laatste benen stonden. Ria wees de kleine gaten in de blaadjes aan, waaruit men de etherische oliën perst o.a. ter bestrijding van depressies.
Langs Hargen aan zee gaat het naar Groet, waar we nog even kijken naar het kunstwerk van de Helmplanters. Over het bleekveld bij het witte kerkje, met beeld van drie waschvrouwen wandelen we naar de bushalte. Een deel van het gezelschap zijgt nog even neer op het terras van café Mereboer voor een biertje of een thee. Bus 151 brengt ons om 17.25 u, na deze welbestede dag terug naar Alkmaar. Bij Koedijk zien we één van de molens al weer draaien.

Frans van der Feen

Landelijke KNNV (selectie)

Nieuwsbrieven

- De Groene Flits, nr 370, 18 aug 2013: www.groenehart.info/nieuwsbrieven/2013/DeGroeneFlits370.pdf
- De Groene Flits, nr 369, 12 aug 2013: www.groenehart.info/nieuwsbrieven/2013/DeGroeneFlits369.pdf
- De Groene Flits, nr 367, 5 aug 2013: www.groenehart.info/nieuwsbrieven/2013/DeGroeneFlits367.pdf
- Kust&Zee-mail, 15 aug 2013: www.kustenzee.nl/kustenzeenieuws/indexmail.htm
- Nieuwsbrief FOGOL, 30 jul 2013: aanmelden via www.fogol.nl/fogol-contact.
- Nieuwsbrief Groen Kennisnet , nr 138, 5 aug 2013: www.groenkennisnet.nl/Pages/Nieuwsflits.aspx
- Nieuwsbrief Groene agenda augustus en september (Rotterdams Milieucentrum), 23 jul 2013: www.degroeneagenda.nl
- Tentakel, nr 15, 25 jul 2013: www.eis-nederland.nl/Tentakel/tentakel15.html
- Vroege Vogels - Tuinreservaten, 10 aug 2013: http://vara.dmd.omroep.nl/x/?S7Y1M.2fa2toYWJo9L.I1sLQ2NDY_H_OrbGhgaURAAA92
- Vroege Vogels – Tuinreservaten, 27 jul 2013: http://vara.dmd.omroep.nl/x/?S7Y1M.2fa2toYWxs8b.I1sLQ2NDY_H_OrbGBpZk5AAA26

www.toevlucht.nl
IBAN NL 86 INGB 0005859600 t.n.v. Stichting Toevlucht

Nederland achttien insectensoorten rijker
Nederland telt achttien nieuwe insectensoorten, zo maakte het radioprogramma Vroege Vogels afgelopen zondag bekend. De insecten, met poëtische namen als geulschietmot en houtzwamkever, worden beschreven in het nieuwste nummer van het vakblad Nederlandse Faunistische Mededelingen van Stichting EIS-Nederland en Naturalis Biodiversity Center. Lees verder: www.natuurbericht.nl/?id=11026&Eid=11068.

Jaarverslag 2012 Stichting Wandelnet
In het Jaarverslag 2012 van Stichting Wandelnet leest u over de uitvoering van het Meerjarenprogramma met de 12 provincies m.b.t. de landelijke wandelroutestructuur. Belangrijk speerpunt voor Wandelnet is het borgen van het netwerk Lange-Afstand-Wandelpaden (LAW's®). In het verslagjaar verschenen ook twee nieuwe gidsen, het Maarten van Rossumpad en Streekpad De Brabantse Wal, en ontwikkelden we voor NS vier nieuwe NS-wandeltochten. Lees het jaarverslag op: wandelnet.nl/sites/wandelnet.nl/files/filemanager/PDFs/Publicaties/Jaarverslag_2012_Wandelnet.pdf.

Bijzondere planten keren terug door ontwikkeling natte natuur
Dankzij het ontwikkelen van moerassen in het Kempen~Broek in Limburg zijn bijzondere planten teruggekeerd. Moerashertshooi, egelboterbloem, hazenzegge, pilvaren, echte koekoeksbloem en drijvend fonteinkruid zijn enkele van de bijzondere soorten die recent werden gevonden in nieuwe moerassige laagtes. Lees verder: www.natuurbericht.nl/?id=11068.

Resultaten tuinvlindertelling
In het weekend van 3 en 4 augustus organiseerde de Vlinderstichting de jaarlijkse tuinvlindertelling. De resultaten hiervan zijn te lezen op: www.vlindermee.nl/resultaten.php. Volgend jaar is er weer een tuinvlindertelling: op 1, 2 en 3 augustus. Noteer de datum alvast in uw agenda!

Termieten 'headbangen' bij gevaar
Termieten waarschuwen hun soortgenoten voor naderende roofdieren door te 'headbangen'. Dat hebben Duitse wetenschappers vastgesteld. Lees verder: www.nu.nl/wetenschap/3545918/termieten-headbangen-bij-gevaar.html.

DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE NATUURHISTORISCHE VERENIGING AFD. AMSTERDAM ORGANISEERT VOOR ALLE AMSTERDAMMERS EEN

OPENBARE LEZING

WALVISSEN EN DOLFIJNEN

Zaterdag 16 november 2013

20.00 uur

Martijn de Jonge zal met veel mooie beelden laten zien waar en hoe je in Europa goed walvissen en dolfijnen kunt waarnemen.

Toegang gratis

Plaats: Grote zaal **Huize Lydia**,
Roelof Hartplein 2a 1071 TT Amsterdam

Zeer goed met openbaar vervoer bereikbaar: Lijn 3, 5, 12 en 24 stoppen vlak voor de deur: halte Roelof Hartplein.

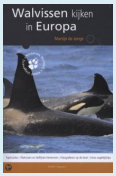

Meer informatie over de KNNV kunt U vinden op de websites
http://www.knnv.nl/amsterdam/ of http://www5.knnv.nl/
Ook kunt U contact opnemen via
ledenadministratie@amsterdam.knnv.nl of bellen met 020 6855047

KNNV vereniging voor veldbiologie

Toevlucht

Deze noodkreet ontvingen we via Gerritje Nuisker.
De Toevlucht is een heel sympathieke opvang voor gevonden zieke of hulpeloze dieren in de Bijlmer, vandaar dat we deze oproep plaatsen.

Beste allemaal,

Graag jullie aandacht voor het volgende,
Wij zijn een sms actie begonnen
HELP EGEL TINUS DE WINTER DOOR
Sms egel naar 4333 voor € 1,50
De actie duurt tot 31 december
Tinus heeft inmiddels zijn eigen facebook pagina
Voor het laatste nieuws

Nou is mijn verzoek of je de actie zoveel mogelijk wil promoten en steunen en Iedereen oproepen een sms te sturen.
Bij familie, vrienden, kennissen, collega's, ja zelfs de buurvrouw
Hang het postertje zoveel mogelijk op
Bij de dierenwinkel, dierenartsen, buurthuis, voor je raam, op het werk bij het koffieapparaat
Zoveel mogelijk linken op Facebook
Tinus is ook al op tv geweest, bij rtvnh!!
Help Tinus bekend maken

Alvast erg bedankt
Met vriendelijk groet
Mede namens Tinus

Yvonne Koopmanschap
Penningmeester/secretaris
Stichting De Toevlucht
Vogel- en zoogdierenopvang
Tel: 020-6001144
E-mail: info@toevlucht.nl
www.toevlucht.nl
IBAN NL 86 INGB 0005859600 t.n.v. Stichting Toevlucht

Excursie- en lezingenprogramma KNNV- afdeling Amsterdam 4e kwartaal 2013 en 1e kwartaal 2014

LET OP:
De **KNNV-lezingen** en **vergaderingen** vinden plaats in de kantine van de **Groenvoorziening** van **Gedenkpark (begraafplaats) De Nieuwe Ooster (DNO),**
Ingang Rozenburglaan 5, 1097 GA Amsterdam (dus geen Kruislaan!)
Vanaf de ingang Rozenlaan (achter het hek kan worden geparkeerd) is het ca. 5 minuten lopen naar de kantine.
Vanaf halte Kruislaan/Middenweg tram 9 en bus 15 is het 10-15 minuten lopen.
Vanaf halte Zaaiersweg bus 41 is het 5-7 minuten lopen.
Wij mogen 's avonds van ca. 19.30 uur tot 22.30 uur van deze ruimte gebruik maken voor lezingen en vergaderingen. **Tussen 19.30 en 20.00 uur is het hek geopend, tenzij anders bij de beschrijving van de lezingen is aangegeven. Om 20.00 uur wordt het toegangshek van DNO gesloten!**

Openbaar vervoer: dienstregelingen veranderen per seizoen! Ga tijdig van huis, er kan 10 minuten verschil in de vertrektijd zitten. In het weekend verandert het nummer van de bus hier en daar, kijk even op de bushalte hoe het in elkaar zit. Bij twijfel: bel het openbaar vervoer (0900 9292, € 0.70 per minuut), internet: **www.9292ov.nl**
Alle excursies, lezingen, cursussen, verslagen, foto's en de waarnemingen staan ook op de website van de afdeling, internet: www.knnv.nl/amsterdam
Afkortingen opstappunten:
AS Amstelstation, **CS** is Amsterdam-Centraal Station, **DD** is station Duivendrecht, **SD** is Amsterdam-Sloterdijk, **WTC** is station WTC, parkeerterrein ABN/AMRO.
Hoe bent u verzekerd?
Van verschillende zijden is ons gevraagd of je tijdens een KNNV-activiteit, zoals een excursie, verzekerd bent. Wij hebben dat nagevraagd bij het hoofdbestuur. Daarop kregen wij een uitgebreid antwoord. De essentie zullen we hieronder weergeven.
Landelijk heeft de KNNV een WA-verzekering (wettelijke aansprakelijkheid) afgesloten. Deze geldt alleen voor KNNV-leden tijdens KNNV-activiteiten. Donateurs en introducés zijn dus niet verzekerd. Ook de reis van huis naar de KNNV-activiteit en terug is niet verzekerd. Het is dus van belang zelf voor een goede WA- verzekering te zorgen. De KNNV-verzekering is vooral een vangnet, voor als de eigen verzekering ontbreekt, of niet toereikend is.
Klaas Kaag, KNNV afd. Den Helder, overgenomen uit Op de Kop 2005, nr. 3.

Zaterdag 26 oktober 2013 Amsterdamse Bos, tussen Roeibaan en Heuvel o.l.v. Christiane Baethcke
Verzamelen:11.00 uur parkeerplaats Dachaumonument. Duur: afhankelijk van het aantal waarnemingen/vondsten 2 á 3 uur. Buslijnen 170 en 172 van Connexxion vanaf het Amsterdam CS. Uitstappen Van Nijenrodeweg (bezoekerscentrum). Parkeren is gratis.
LET OP OPBEL Excursies. Dat wil dat zeggen, dat deelnemers de excursieleider de avond voor de excursiedatum tussen 18.00 en 20.00 uur moeten bellen om zich aan te melden (tel. 06-13580780). Onder slechte omstandigheden (droogte of zeer slecht weer) kan de excursieleider besluiten om de excursie niet te laten plaatsvinden of naar een ander gebied te verplaatsen.

Zaterdag 9 november 2013 De bomen van het Amsterdamse Bos en wat we nog meer zien, fietsexcursie o.l.v. Geert Timmermans & Hans Kaljee (bomenconsulent gemeente Amsterdam).
Verzamelen om 10.00 uur MET DE FIETS bij de Fladderiep, ter hoogte van de ingang van het Bezoekerscentrum de Molshoop (Bosbaanweg 5).
Het bos is aangelegd in de toenmalige Rietwijkerpolder. In 1934 is de aanleg begonnen. Het Amsterdamse Bos is in 1964 gereed gekomen. De allerlaatste bomen zijn in 1970 tijdens de boomplantdag door kinderen geplant op de zuidelijke helling van de Grote Heuvel. Het bos telt 150 verschillende boom- en struiksoorten. Zomereik, beuk, es en gewone esdoorn zijn in de meerderheid maar ook moseik, tulpenboom, suikeresdoorn, lijsterbes, verschillende naaldconiferen, paardenkastanje (de oudste boom van het bos is een paardenkastanje) en schietwilg (de dikste boom van het bos met een omtrek van 9 meter is een meerstammige schietwilg) zijn er te vinden. We gaan het allemaal bekijken maar stoppen ook onderweg als we vogels of paddenstoelen zien.

Zaterdag 16 november 2013
Lezing 'Walvissen en dolfijnen in Europa' door Martijn de Jonge voor leden en niet-leden. Toegang gratis. Een vrijwillige bijdrage van niet-leden wordt op prijs gesteld.
LET OP
Aanvang 20.00 uur, zaal open 19.30 uur. Plaats: Grote zaal Huize Lydia, Roelof Hartplein 2a, 1071 TT Amsterdam
Zeer goed met openbaar vervoer bereikbaar: Lijn 3, 5, 12 en 24 stoppen vlak voor de deur: halte Roelof Hartplein.
Betaald parkeren: het makkelijkst op de Reijnier Vinkeleskade.
Natuurfotograaf Martijn de Jonge vertelt aan de hand van schitterende foto's over

de walvissen en dolfijnen in Europa. Onder die titel bracht De Jonge vorig jaar een boek uit bij de KNNV-uitgeverij in de serie veldgidsen. Martijn vertelt waar- en hoe je in Europa goed walvissen en dolfijnen kunt spotten (zie http://www.knnvuitgeverij.nl/EN/webwinkel/0/0/16309). Door een schoner milieu en afname van jacht zijn deze zeezoogdieren fors toegenomen en worden er zelfs voor de Nederlandse kust regelmatig grote walvissen gezien. Dit voorjaar zwommen er zelfs bruinvissen in het Noordzeekanaal bij Zaandam.
Behalve in Nederland worden walvis- gebieden in Italië, Azoren, Spanje, IJsland en Noorwegen behandeld. Potvissen, orka's, vinvissen en vele dolfijnensoorten komen aan bod, kortom een boeiende avond voor elke walvis- en dolfijnenliefhebber!

Dinsdag 10 december 2013 Uilenballenpluisavond o.l.v. Nico Jonker.
Plaats: Kantine DNO, aanvang 20.00 uur.
Landschap Noord-Holland, de Kerkuilenwerkgroep Noord-Holland en de landelijke Zoogdiervereniging zijn voorjaar 2011 gestart met onderzoek naar de verspreiding van kleine zoogdieren in Noord-Holland. Muizen, woelmuizen en spitsmuizen zien we maar zelden en het vangen ervan is doorgaans zeer tijdsintensief en bovendien weinig succesvol. Het is dus raden naar de verspreiding van de verschillende soorten. Uilen kunnen ons daarbij helpen door te onderzoeken wat uilen zoal gegeten hebben. Het mooie van dit onderzoek is dat uilen vaak dichtbij hun nest voedsel halen en het uitpluizen van braakballen dus informatie geeft over de directe omgeving van de nestplaats. Vooral bij kerkuilen is de nestplaats meestal bekend, aangezien ze vaak in speciaal daarvoor opgehangen nestkasten bij boerderijen broeden (en daar ook hun braakballen achterlaten). Tot 1990 broedden er geen kerkuilen meer in Noord-Holland. Rond die tijd is de kerkuilenwerkgroep gestart en fanatiek aan de slag gegaan met timmeren en ophangen van nestkasten. En met succes. Op dit moment broeden er ongeveer 130 paar kerkuilen in Noord-Holland. Voor verspreidingsonderzoek van kleine zoogdieren zijn kerkuilen geschikte medewerkers. Ze zijn niet kieskeurig en eten de door veel roofdieren versmaadde spitsmuizen. Verder zijn ze honkvast en jagen alleen in de directe omgeving van de nestkast. Er is een goed beeld van de verspreiding van de muizen in de provincie, maar in de omgeving van Amsterdam zijn nog wat lacunes (zie http://uilenballenpluizen.nl/NH/kaart.php). Om deze lacunes op te vullen gaan we dinsdag 10 december uilenballen pluizen uit Amstelland en Osdorp. Determinatietabellen en tandenborstels zijn aanwezig. Zelf meenemen een loep en pincet.

Zaterdag 14 december 2013 Lezing: 'Amsterdam; mainport voor nieuwe (stads)planten' door Ton Denters.
Plaats: Kantine DNO, aanvang 20.00 uur.
Tien jaar geleden telde Amsterdam zo'n 800 soorten, dat zijn er inmiddels al weer flink meer. De teller staat nu boven de 900 en ieder jaar komen daar nog weer soorten bij. Vanuit allerlei biotopen duiken ze op, maar het meest opvallend zijn immigranten die vanuit uiteenlopende landen, zelfs continenten, ons land bereiken en veelal allereerst in Amsterdam neerstrijken. Amsterdam is daarmee dé mainport en hofleverancier van nieuwe soorten in Nederland. Een deel van deze nieuwkomers zal binnenkort al in de nieuwe Heukels' Flora van Nederland te vinden zijn. Over de nieuwe Amsterdammers gaat dit verhaal, met onder meer ruig springzaad, kransnemesia, Spaanse dravik en rechte steenraket in de hoofdrol.

Zaterdag 18 januari 2014 Lezing: 'De slechtvalken van Amsterdam en omgeving'door Jos Blakenburg.
Plaats: Kantine DNO, aanvang 20.00 uur.
Jos Blakenburg volgt al jaren de slechtvalken in Noord-Holland. De slechtvalk broedt vanaf 1990 weer jaarlijks in Nederland. Het eerste paar broedde in Maasbracht (Limburg) en was afkomstig uit Duitsland, pas in 1996 volgde het tweede paartje (Geleen). Gestaag is daarna het aantal uitgebreid en al snel volgen andere provincies. In Noord-Holland had de Elektriciteitscentrale langs de Hemweg te Amsterdam in 2003 de primeur met twee jongen. Van 2004 tot en met 2007, waren er twee broedparen succesvol: één te IJmuiden en één op de Hemwegcentrale. Veelal door het plaatsen van nestkasten is het aantal daarna snel gestegen Hij zal aan de hand van prachtige beelden ingaan op het broedsucces, de broedplekken in Amsterdam, het voedsel, wat zijn de verschillen tussen de mannetjes en de vrouwtjes en het ringonderzoek. De resultaten van zijn veldonderzoek zijn onder andere gepubliceerd in Tussen Duin en Dijk 2013(4).

Zaterdag 25 januari 2014 We bekijken historische boekwerken over botanie, vogels en insecten in Teylers Museum te Haarlem o.l.v. Hein Koningen.
We worden van 11.00 - 12.00 uur ontvangen in de Wetenschappelijke Bibliotheek van het Teylers Museum waar we uitleg krijgen over de Bibliotheek en haar boekwerken. Deze herbergt een schat aan oude en belangrijke boek- en plaatwerken op het gebied van kunst en wetenschap, vaak fraai geillustreerd. Ons zal een aantal werken worden getoond over vogels, insecten en botanie met handingekleurde platen.
Na het bezoek aan de Bibliotheek bezoeken we gezamenlijk / op eigen gelegenheid de overige collecties van het museum. Dat zijn fossielen en mineralen,

natuurkundige instrumenten, kunstverzamelingen, munten en penningen.
Teylers Museum is het best bewaard gebleven openbare kennisinstituut voor kunst en wetenschap uit de 18e eeuw ter wereld. Alleen al het interieur van het museum, met als pronkjuweel de monumentale Ovale zaal is een bezienswaardigheid.
Deelname: i.v.m. beperkte deelname van max. 15 personen is aanmelden vooraf noodzakelijk, bij Hein Koningen, tel. 020-6455625.
Verzamelen: vóór het NS-station Haarlem aan de zijde van het busstation om plm. 10.00 uur, vanwaar we om 10.15 uur gezamenlijk naar het museum (Spaarne 16) lopen.
Kosten: toegang museum (groep vanaf 10 pers. = € 8,50 pp, museumkaart gratis) + kosten Bibliotheek (= bij 15 personen € 4,-- pp, bij minder deelnemers is dit wat hoger). De laatste kosten ter plaatse contant te voldoen aan Hein Koningen.
Vervoer: trein: A'dam CS 9.42 spr 2, aankomst Haarlem 9.57 – bus: lijn 175 van Bijlmer Arena busstation (via busstation A'veen), lijn 176 van station A'dam Zuid (via Halfweg), lijn 80 van busstation Marnixstraat – alle naar NS-station Haarlem.

Zaterdag 15 februari 2014 Lezing: 'Eli Heimans 1861-1914'
Plaats: Kantine DNO, aanvang 20.00 uur.
Zie voor meer info het komende Blaadje 2014/12014/1

Zaterdag 8 maart 2014 Algemene Ledenvergadering in de kantine van DNO.
Aanvang 19.30 uur. Wilt u tussen 18.45 en 19.15 uur arriveren. Om 19.25 uur wordt het hek gesloten. Zie voor meer info het komende Blaadje 2014/1.

Zaterdag 29 maart 2014 Dagexcursie in de Amsterdamse Waterleidingduinen, o.l.v. Ria Simon.
We gaan vanaf de ingang Zandvoortselaan door het gebied struinen richting Oase en terug. In de kanalen zullen nog veel watervogels te zien zijn. Kijker dus meenemen en lunchpakket. Toegangskaartje is bij de automaat te verkrijgen, gratis met Stadspas Amsterdam.
Vertrek bus 80 van Connexxion bussstation Marnixstraat 9.33 uur. Met de trein kan ook tot station Heemstede-Aerdenhout en dan daar op dezelfde bus overstappen om 10.19 uur. Uitstappen: halte Waterleiding (Nieuw Unicum) Zandvoort.

Zaterdag 12 april 2014 Aankondiging: Vroege vogelexcursie. Zie voor meer info het komende Blaadje 2014/1

Dinsdag 15 april 2014 Wandeling door het Jac.P. Thijssepark in Amstelveen o.l.v. Ria Simon.
Door de vele stinzenplanten in het voorjaar altijd erg mooi. We verzamelen om 11.00 uur bij de ingang van het park aan de Prins Bernhardlaan in Amstelveen. Te bereiken o.a. met de bussen 170 of 172 van Connexxion. Halte Graaf Florislaan en dan nog een stukje lopen rechtsaf. Brood en drinken meenemen.

Zaterdag 19 april 2014 Busexcursie Stinsenplanten provincie Groningen o.l.v. Hein Koningen.
In 2012 keken we naar stinsenplanten op stinsen in Friesland. Deze keer gaan we naar de provincie Groningen om deze fraaie voorjaarsbloeiers te zien in hun historische kontekst aldaar.
Het voorlopige programma is: (1) Nienoord, Leek (2) Noorderplantsoen, Groningen (3) Borg Verhildersum, Leens (4) Notabelenwoning, Eenrum (5) Boerderij en Landhuis te Rasquert (6) Weem (oude pastorie)-tuin in het oude terpdorp Warffum. We willen de dag afsluiten met het gezamenlijk pannenkoeken eten.
In verband met de lange afstand zal het ook een lange excursie zijn, dus laat terug in Amsterdam. Verdere uitwerking en informatie in het volgende Blaadje (2014/1)

Zaterdag 10 mei 2014 Voorjaarswandeling Thijsse's Hof in Bloemendaal o.l.v. Ria Simon.
Een prachtige planten- en vogeltuin in het Bloemendaalse Bos, vanaf 1925 ontwikkeld door Leonard Springer, ontworpen in Engelse landschapsstijl.
In deze tijd van het jaar vol stinzenplanten en vogels. Er is sinds kort en nieuw bezoekerscentrum. Neemt u proviand en een kijker mee.
Vertrek trein Amsterdam-CS 10.04 uur en Amsterdam-SD 10.09 uur. Dit is de sprinter richting Beverwijk. Uitstappen: station Bloemendaal om 10.29 uur. In +/- 30 minuten lopen we naar de tuin.

Zondag 11 mei 2014 Op zoek naar de levendbarende hagedis tussen Oud Valkenveen en Eukenberg o.l.v. Geert Timmermans & Edo Goverse.
Zie voor meer info het komende Blaadje 2014/1

Dinsdag 13 mei 2014 Nachtegalen en blauwborsten luisteren in de Brettenzone en Geuzenbos, fietsexcursie o.l.v. Geert Timmermans.
Start 19.30 uur vanaf het Orlyplein (is voorplein) station Sloterdijk.
We fietsen door de Brettenzone naar het Geuzenbos en eindigen weer op station Sloterdijk. Onderweg luisteren we naar de nachtegaal, blauwborst en misschien

horen we de rugstreeppad en veenmol.
Nachtegalen zijn beroemd om hun mooie zang en in de duinen is dat prachtig te horen. De zang bestaat uit een serie herhaalde, losse tonen die worden afgewisseld met krachtige rollers en trillers. Speciaal op stille avonden of nachten in het voorjaar is deze zang zeer indrukwekkend en soms tot op een kilometer afstand nog te horen. Als het schemerig wordt, worden alle vogels stil. Behalve de nachtegaal, die zingt door!

Zaterdag 14 juni 2014 Vooraankondiging 16e Algemene inventarisatiedag Westelijk Havengebied o.l.v. Geert Timmermans

Waarneming

Vrijdagmiddag 2 augustus, om een uur of half twee, wiep ik vanaf mijn balkon op 6 hoog een appelklokhuis de sloot in, voor de meerkoeten, die daar dol op zijn. Er kwam ook een andere vogel aangezwommen. Ik dacht eerst aan een vreemde eendensoort. Ik nam mijn verrekijker en toen ik zo beter keek, zag ik, dat het onmogelijk een eend kon zijn. Weliswaar toonde de vogel net als eenden uiteindelijk geen belangstelling voor het klokhuis, maar hij was zwart, slank, en had een lange spitse snavel. Toen hij bewoog, dacht ik aan een reiger, maar voor de bekende blauwe reiger was hij veel te zwart. In mijn oude boekje 'de Europese vogels in kleur' keek ik toch maar bij reigers.
Daar vond ik er twee: Een zwarte fase van de kleine zilverreiger en een klippenreiger.
Volgens mij is wat ik zag de zeldzame zwarte fase van de kleine zilverreiger. Vooral omdat ook de snavel zwart was en aan de staartzijde ook wat lichtere veertjes te zien waren. Ik zag de vogel alleen van bovenaf en besloot een foto te maken, maar toen ik met mijn toestel op het balkon terugkwam was hij alweer verdwenen.
Nu weet ik meteen dat de vogel die ik verleden jaar, in dezelfde periode, toen het ook zo warm was, gezien heb in Amsterdam Zuid-Oost, Nellestein .
Dat moet de zelfde soort vogel geweest zijn. Ik zag hem vanuit de vierde etage van een flat aan het Lopikhof en hij zat vlakbij, bovenin een boom. Toen zocht ik niet bij watervogels en kon hem echt niet thuisbrengen. Ook toen bleef hij maar kort aanwezig, zodat ik te laat was om hem te fotograferen.
In beide gevallen heb ik helaas niet de kleur van de poten (geel) kunnen zien.

Ria Hoogendijk

KNNV, afdeling Amsterdam (opgericht 26 januari 1901)

De afdeling Amsterdam van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) is de oudste veldbiologische vereniging van Nederland.

De afdeling Amsterdam (www.knnv.nl/amsterdam) heeft als doelen: natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming en heeft vier werkgroepen op het gebied van planten, paddenstoelen, insecten en vissen, amfibieën en reptielen. Dat wil niet zeggen dat er geen belangstelling is voor zoogdieren, bomen, heesters of beerdiertjes. Sommige leden beschikken over veel, andere over weinig kennis van de natuur. Allen zijn verenigd door hun nieuwsgierigheid en belangstelling voor de natuur.

De afdeling organiseert verschillende activiteiten zoals lezingen, cursussen, inventarisaties, hele- of halve dagexcursies naar 'groene' gebieden in en om Amsterdam en busexcursies naar natuurgebieden in bijvoorbeeld Friesland of Limburg.

Per jaar ontvangen de leden vier keer 'Blaadje', het blad van de afdeling Amsterdam en viermaal 'Natura', het landelijke KNNV-blad. De afdelingsleden kunnen gebruik maken van de faciliteiten van de landelijke KNNV (www.knnv.nl) zoals landelijke werkgroepen, mee doen aan natuurreizen en natuurkampen in binnen- en buitenland en hebben korting op de boeken van de KNNV-uitgeverij.

IK MELD MIJ AAN ALS LID VAN DE KNNV, AFDELING AMSTERDAM
lidmaatschap:lid / huisgenoot (doorhalen wat niet van toepassing is)

naam	m/v
geboortedatum	
adres	
postcode & woonplaats	
telefoonnummer	
E-mail	

Voor een lidmaatschap betaalt u €32,50 per jaar. Een Huisgenootlid betaalt €12,50 per jaar. Jeugdlidmaatschap tot 26 jaar : €17,50 per jaar. ING BANK 350 60 96, t.n.v. KNNV-Amsterdam

Het lidmaatschap van de KNNV, afdeling Amsterdam houdt tevens het lidmaatschap in van de landelijke KNNV. U krijgt daardoor mede een abonnement op het blad Natura.
datum ..... handtekening .....

Opsturen aan: Paul van Deursen, Wittenburgerkade 74 1018 LK Amsterdam 020 6855047

U kunt natuurlijk ook lid worden via de website: www.knnv.nl/amsterdam/

DRUKWERK

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

postnl

AFZENDER
LEDENADMINISTRATIE KNNV-AMSTERDAM
Wittenburgerkade 74
1018 LK AMSTERDAM